มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ความหมายและหลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

วิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเบื้องต้น

(Introduction to Occupational Health and Safety)

รหัสวิชา: 4103709

ผู้สอน: อาจารย์นันทิดา โหวดมงคล

คำอธิบายรายวิชา

แนวคิดและหลักการด้านงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมในการทำงานและผลกระทบ อุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ปัญหาในการทำงาน การควบคุมและป้องกันทางอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร มาตรฐานกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หลักการป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพ และภัยทางสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพ

วัตถุประสงค์ของรายวิชา

1. เพื่อให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. เพื่อให้นักศึกษาอธิบายหลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. เพื่อให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับวิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีตและในปัจจุบัน
4. เพื่อให้นักศึกษาทราบถึงความครอบคลุมของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
5. เพื่อให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

OH&S
OCCUPATIONAL HEALTH & SAFETY

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

1. บทนำ
2. ความหมายของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
4. หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
5. ความครอบคลุมของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
6. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต
7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน
8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. บทนำ

เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมช่วงแรกของโลกส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมเพื่อการดำรงชีพเป็นหลัก จนถึงช่วงปี ค.ศ. 1750 ถึง ค.ศ. 1850 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ขึ้นที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระบบและวิธีการผลิต คือ เปลี่ยนจากการใช้แรงงานคนและสัตว์ มาเป็นเครื่องจักรกลที่สลับซับซ้อน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น การปฏิวัติอุตสาหกรรมนี้ส่งผลอย่างมากต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน ทำให้เกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน รวมทั้งมีแรงงานเสียชีวิตจากการทำงานมากขึ้น การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในช่วงต้นได้อาศัยการรวมตัวของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐและองค์กรวิชาชีพต่างๆผลักดันให้เกิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานขึ้นมา

ดังนั้นเพื่อป้องกันสุขภาพอนามัยของผู้ใช้แรงงาน และลดการเอารัดเอาเปรียบของนายจ้าง ส่งผลให้ปัจจุบันนี้งานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการทำงานมากขึ้น มีมาตรฐานในการทำงาน ส่งผลให้งานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของโลกมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย หมายความว่าอะไร ???

2. ความหมายของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า “Occupational Health and Safety” โดยมีคำ 3 คำผสมผสานกัน คือคำว่า Occupational (อาชีวะหรืออาชีพ) Health (สุขภาพหรืออนามัย) และคำว่า Safety (ความปลอดภัย)

อาชีวะ (Occupational) หมายถึง อาชีพ หรือ ผู้ประกอบอาชีพทั้งมวลทุกสาขาอาชีพ ทั้งในภาคเกษตรอุตสาหกรรม ภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ

สุขภาพหรืออนามัย (Health) หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย (Physical Health) ทางจิตใจ (Mental Health) สังคม และจิตวิญญาณ (Social well-being) (ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก)

ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง สภาพที่ปราศจากภัยคุกคาม (Hazard) อันตราย (Danger) และความเสี่ยง (Risk) หรือความสูญเสียใดๆ (Loss) หรือ อีกความหมายคือ ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Acceptable Risk)

ภัยคุกคาม (Hazard) หมายถึง สภาพหรือสภาวการณ์ที่มีศักยภาพ หรือแนวโน้มก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือความสูญเสีย

อันตราย (Danger) หมายถึง สภาพหรือสภาวการณ์เป็นอันตรายที่เกิดจากการทำงาน

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสและความรุนแรงของอันตรายที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุและความสูญเสีย

ความสูญเสีย (Loss) หมายถึง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น การบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต สูญเสียทรัพย์สิน การผลิตหยุดชะงัก ทรัพยากร ชุมชนได้รับผลกระทบ และชื่อเสียงของสถานประกอบการ

2. ความหมายของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ต่อ)

โดยสรุป คำว่า "อาชีวอนามัยและความปลอดภัย" หมายถึง สภาพที่สมบูรณ์ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของผู้ประกอบอาชีพทั้งมวล โดย การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของคนทำงาน ให้ปราศจากภัยคุกคาม อันตราย และความเสี่ยงใดๆรวมทั้ง อุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน และความปลอดภัยนอกการทำงาน พร้อมทั้งอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีอะไรบ้าง ???

3. ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

คณะกรรมการร่วมระหว่างองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labor Organization; ILO) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไว้ 5 ด้าน ดังนี้

3. ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ต่อ)

1) การส่งเสริมและดำรงไว้ (promotion and maintenance) ซึ่งความสมบูรณ์ที่สุดของสุขภาพร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมของผู้ประกอบอาชีพในทุกอาชีพ โดยกำหนดมาตรการในการดูแลคนงานและส่งเสริมสุขภาพของคนงานให้มีสุขภาพดี ดังเช่นก่อนที่คนงานเข้ามาทำงาน

2) การป้องกัน (prevention) หมายถึง การป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบอาชีพมีสุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมหรือผิดปกติ อันมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งการป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานเพื่อไม่ให้ผู้ปฏิบัติงานต้องสัมผัสกับปัจจัยเสี่ยงด้านต่างๆ

3) การปกป้องคุ้มครอง (protection) ผู้ประกอบอาชีพไม่ให้ทำงานในสภาพที่เสี่ยงอันตราย เป็นสาเหตุให้เจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุของผู้ประกอบอาชีพ เมื่อไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยได้แต่คนงานต้องเขาไปปฏิบัติงานต้องหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการปกป้องคุ้มครองแรงงาน จากอันตรายนั้นๆ

4) การจัดงาน (placing) ให้ผู้ประกอบอาชีพได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงานนั้น เพราะงานบางอย่างไม่สามารถทำได้ทุกคนจึงต้องเลือกคนที่เหมาะสมกับงานนั้นๆเช่น คนที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ไม่ควรทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีฝุ่น เป็นต้น

5) การปรับงาน (adaptation) ให้เหมาะสมกับคน และการปรับคนให้เหมาะสมกับสภาพการทำงาน โดยนำปัจจัยด้านต่างๆ ร่วมพิจารณา เช่น ปัจจัยด้านสรีระวิทยาของคนงาน โดยคำนึงสถานีงานที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นความสูง ระยะเอื้อม การวางแขน เก้าอี้ โต๊ะทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมกับคนงาน

หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีอะไรบ้าง ???

4. หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนั้น อาศัยหลักการดำเนินงาน 3 หลักการ ที่สำคัญ ได้แก่ การตระหนัก (Recognition) การประเมิน (Evaluation) และ การควบคุม (Control)

1. การตระหนัก (Recognition) หมายถึง การคาดการณ์หรือหยั่งรู้ถึงสาเหตุของการเกิด อุบัติเหตุ อันตราย หรือโรคจากการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลต่อผู้ปฏิบัติงาน โดยอาศัยทฤษฎีของการเกิดอุบัติเหตุของH.W. Heinrich โดยพบว่า สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและโรคจาการทำงานนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัย 2 ปัจจัยที่สำคัญคือ การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Action) ซึ่งเป็นการกระทำของผู้ปฏิบัติงานเอง และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ปลอดภัยนั้นเช่น การทำงานในสภาพที่มีเสียงดัง ความสั่นสะเทือน ความร้อน ความเย็น รังสี แสงสว่าง ความกดดันบรรยากาศ นอกจากนี้ยังรวมถึงเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ซึ่งต้องตระหนักให้ได้ว่าการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานนั้นจะส่งผลเสีย หรือ อันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและเพื่อนร่วมงานอย่างไร

2. การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การประเมินสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานสัมผัสว่ามีศักยภาพแนวโน้ม หรือโอกาสที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานนั้นหรือไม่ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม และ การประเมินด้านสุขภาพ

4. หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ต่อ)

การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม อาศัยการประเมินโดยใช้เครื่องมือทางด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมในการประเมิน เช่น การประเมินอันตรายด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ โดยใช้เครื่องมือวัดต่างๆ เช่น เครื่องวัดความร้อน เครื่องวัดเสียง เครื่องวัดแสง เป็นต้น ในการประเมิน ส่วนการประเมินความปลอดภัยของ เครื่องจักร เครื่องมือ ไฟฟ้ากระบวนการผลิต อุปกรณ์ต่างๆ จะใช้วิธีการประเมินความเสี่ยงในการประเมิน เช่น การประเมินความเสี่ยงโดยใช้เทคนิค Checklist , What if analysis, Fault Tree Analysis, Event Tree Analysis, FMEA หรือ HAZOP เป็นต้น โดยดูจากโอกาสของการเกิดอุบัติเหตุหรือโรคจากการทำงาน และความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ งานของงานนั้นๆ ส่วนการประเมินด้านการยศาสตร์สามารถใช้เครื่องมือวัดและแบบประเมินทางด้านการยศาสตร์ ในการประเมิน เช่น เครื่องวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ (Electromyography, EMG) หรือแบบประเมินอื่นๆ เช่น แบบประเมิน Rapid Upper Limb Assessment (RULA) แบบประเมิน Rapid Entire Body Assessment (REBA) แบบประเมินความเจ็บปวด Pain Scale เป็นต้น

การประเมินด้านสุขภาพ เป็นการประเมินสภาวะสุขภาพของคนงาน โดยการนำคนงานไปตรวจสุขภาพก่อนเข้าทำงาน ตรวจสุขภาพขณะทำงานหรือตรวจสุขภาพประจำปี การตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ เพื่อเป็นการคัดเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน รวมทั้งเป็นการป้องกันควบคุมอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน เช่น การตรวจสมรรถภาพการมองเห็น การตรวจสมรรถการได้ยิน การตรวจสมรรถภาพปอด เป็นต้น

4. หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ต่อ)

การประเมินอันตรายจากการทำงานอาศัยหลักการ ตรวจวัดสภาพแวดล้อมหรือตรวจสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน นำค่าที่ได้จากการตรวจวัดมาเทียบกับค่ามาตรฐาน และแปลผลออกมาว่าปลอดภัยหรือเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานหรือไม่ โดยทำการทำการประเมินทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพควบคุมตามความเสี่ยงที่คนงานได้รับ เช่น การตรวจวัดระดับเสียง กับการตรวจสมรรถภาพการได้ยิน เป็นต้น

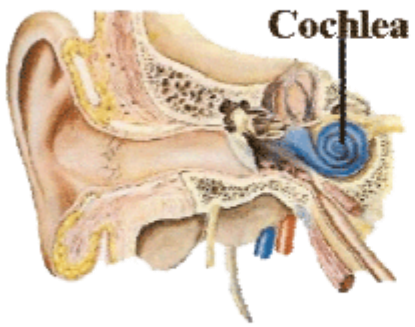

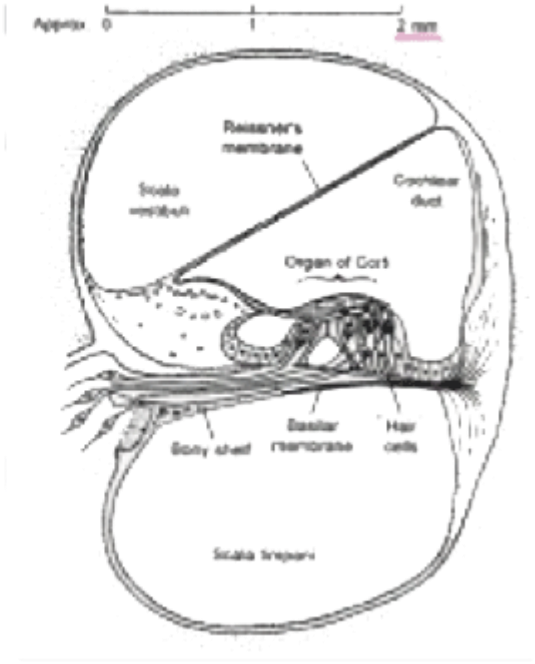

4. หลักการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ต่อ)

3. การควบคุม (Control) หมายถึง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัย จากหลักการประเมินอันตรายจากการทำงานแล้วพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานนั้นเป็นอันตรายต่อผู้ประกอบอาชีพ ดังนั้นต้องมีการดำเนินการป้องกันและควบคุมอันตราย โดยการใช้วิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการควบคุมอันตราย โดยอาศัยหลักการ ดังต่อไปนี้

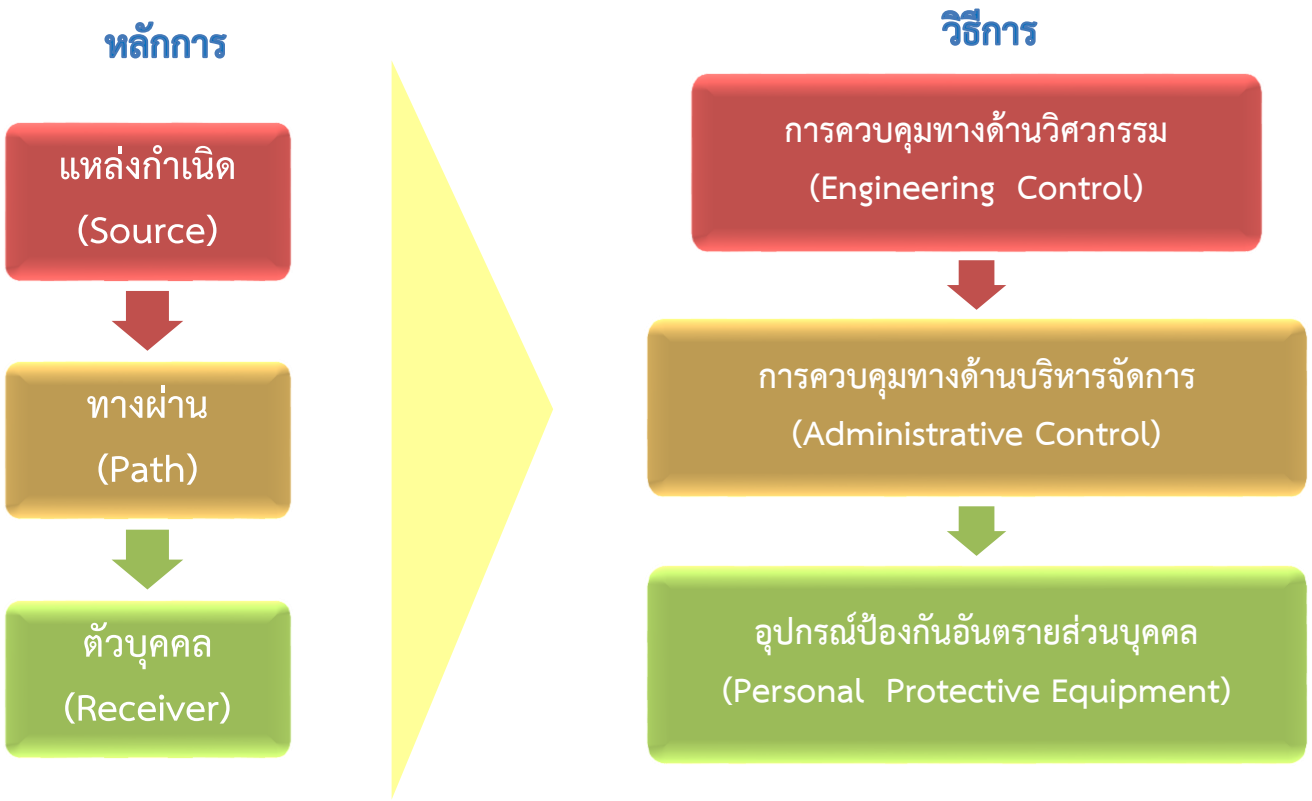

ความครอบคลุมของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีอะไรบ้าง ???

5. ความครอบคลุมของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

จากความหมายและหลักการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สามารถสรุปลักษณะของการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ของผู้ประกอบอาชีพทั้งมวล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการทำงาน ป้องกันโรคจากการทำงาน และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทั้งมวล โดยมีความครอบคลุมการดำเนินงาน 3 ด้าน ได้แก่

1) ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน (Worker) ให้ผู้ที่ปฏิบัติงานอาชีพต่างๆได้รับการดูและทางสุขภาพอนามัย การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันโรค และอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการทำงาน เช่น การอบรมให้ความรู้การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การตรวจสอบความพร้อมของร่างกายก่อนทำงาน การตรวจสุขภาพคนงานตามปัจจัยเสี่ยง เป็นต้น

2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Environment) ป้องกันผู้ปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยทั้ง 4 ด้าน ได้สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านเคมี สภาพแวดล้อมด้านชีวภาพ และสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านการยศาสตร์

3) ความปลอดภัยนอกงาน เป็นการดูแลสุขภาพอนามัยของคนงานนอกการทำงาน เช่น ความปลอดภัยในการเดินทาง รถรับส่งคนงาน สภาพที่พักอาศัยของคนงาน เป็นต้น

วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต
เป็นมาอย่างไร ???

6. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต

การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเกิดขึ้นครั้งแรกในโลกในช่วง 400 ปี ก่อนคริสตกาล โดย Hippocrates ได้ทำการศึกษาและบันทึกเกี่ยวกับอันตรายของพิษตะกั่วในกลุ่มคนงานในอุตสาหกรรมเหมืองแร่

ประมาณ ค.ศ. 100 Pliny ผู้อาวุโสชาวโรมัน ได้อธิบายถึงอันตรายจากการสัมผัสกำมะถัน และสังกะสี Pliny ได้ประดิษฐ์หน้ากากซึ่งทำมาจากกระเพาะปัสสาวะของสัตว์สำหรับผู้ที่ปฏิบัติงานในที่มีฝุ่นและฟูมของตะกั่ว

ประมาณ ค.ศ. 200 Galen แพทย์ชาวกรีก ได้อธิบายพยาธิวิทยาของคนที่ได้รับพิษจากตะกั่ว และได้อธิบายถึงอันตรายของการสัมผัสละอองกรดจากการทำเหมืองแร่ทองแดง

ช่วงยุคกลาง ค.ศ. 1556 Agricola นักวิชาการชาวเยอรมัน ได้เขียนหนังสือที่ชื่อว่า De Re Metallica หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายถึง อันตรายและโรคที่เกิดขึ้นกับคนงานที่ทำงานในเหมืองแร่ รวมทั้งได้กำหนดวิธีการในการป้องกันอันตราย ในหนังสือเล่มนี้ยังได้แนะนำระบบระบายอากาศสำหรับการทำงานในเหมือง เพื่อปกป้องคุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับคนงาน รวมทั้งได้บรรยายถึงอุบัติเหตุและโรคที่เกิดขึ้นจากการทำเหมืองแร่ เช่น โรคซิลิโคซีส

6. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต (ต่อ)

ในปี ค.ศ.1700 งานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดย Bernardo Ramazzini เป็นแพทย์ชาวอิตาลี ซึ่งต่อมาได้รับการขนานนามว่า "บิดาแห่งแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ (father of industrial medicine)" ได้เขียนตำราเล่มแรกที่ครอบคลุมงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในหนังสือที่มีชื่อว่า De Morbis Artificum Diatriba (The Diseases of Workmen) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า โรคของคนประกอบอาชีพ Bernardo Ramazzini ได้ให้ความสำคัญของโรคจากการทำงาน โดยทำการศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานมากกว่าที่จะมาทำการรักษาในโรงพยาบาลเมื่อคนงานเกิดการเจ็บป่วยขึ้น

ในปี ค.ศ. 1743 งานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้รับการเผยแพร่มากยิ่งขึ้น Ulrich Ellenborg ได้จัดทำ Pocketbook ที่มีชื่อว่า "โรคและอุบัติเหตุจากจากการทำงานของคนงานเหมืองแร่ทองคำ" รวมทั้งเขียนบทความเกี่ยวกับความเป็นพิษของก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์, ปรอท, ตะกั่วและกรดไนตริก

ในช่วง ศตวรรษที่ 18 ประเทศอังกฤษมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้งานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมีการพัฒนามากยิ่งขึ้น Percival Pott ได้ทำการศึกษาผลกระทบของคนงานที่ทำงานกวาดเขม่าปล่องไฟทำให้รัฐสภาของอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติคนกวาดเขม่าปล่องไฟ (Chimney-Sweepers Acts) ในปี ค.ศ. 1978

6. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต (ต่อ)

ในปี ค.ศ. 1983 ประเทศอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติโรงงาน (Factory Acts) ทำให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญในการจ่ายเงินชดเชยหรือจ่ายเงินทดแทนกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ มากกว่าการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ต่อมาประเทศต่างๆในยุโรปได้มีการพัฒนาและออกกฎหมายทีเกี่ยวข้องกับเงินทดแทน รวมทั้งได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยรวมถึงการให้บริการทางการแพทย์ในโรงงานอุตสาหกรรม

ในช่วงต้น ศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา Alice Hamilton ได้พยายามปรับปรุงงานด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย โดยสังเกตสภาพแวดล้อมในการทำงานของคนงาน ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในเหมืองแร่มีการได้รับอันตรายจากสารพิษที่เขาเหล่านั้นได้รับสัมผัส และมีหลักฐานว่าการเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานเกิดจากการได้รับสัมผัสสารพิษ รวมทั้งได้เสนอโครงการขจัดปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้หน่วยงานรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกา ได้ทำการสอบสวนหาสาเหตุปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรม ในปี ค.ศ. 1908 ประชาชน ได้ตระหนักถึงโรคที่เกิดจากการทำงานและกระตุ้นให้รัฐบาลออกพระราชบัญญัติเงินทดแทนให้กับคนงาน

6. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอดีต (ต่อ)

ในปี ค.ศ. 1911 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎพระราชบัญญัติเงินทดแทนฉบับแรก (Workers' Compensation Laws) ในปี ค.ศ. 1913 ในรัฐนิวยอร์กได้ก่อตั้งกรมแรงงาน (Department of Labor) ขึ้นมาเป็นครั้งแรก และในรัฐโอไฮโอ ได้ก่อตั้งกรมอนามัย (Department of Health) ขึ้นมาเช่นเดียวกัน รวมทั้งได้มีการพัฒนาโปรแกรมด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย ต่อมาทุกรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ตรากฎหมายเงินทดแทนขึ้นมาจนครอบคลุมทุกรัฐในปี ค.ศ. 1948 การจ่ายเงินทดแทนนี้ครอบคลุมถึงโรคจากการทำงานอีกด้วย

ในปี ค.ศ. 1919 ได้มีการจัดตั้งองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization; ILO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกประเทศมีงานทำและขจัดความยากจน คุ้มครองผู้ใช้แรงงาน และส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิแห่งมนุษยชน โดยจัดให้มีการเจรจาร่วมของผู้เกี่ยวข้องสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายแรงงาน

ในเวลาต่อมารัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อปกป้องคุ้มครองสุขภาพอนามัยของคนงาน อีก 3 ฉบับ โดย ในปี ค.ศ. 1966 ออกพระราชบัญญัติความปลอดภัยในการทำเหมืองแร่โลหะและธาตุไม่ใช่โลหะ (The Metal and Nonmetallic Mines Safety Act) ในปี ค.ศ. 1969 ออกพระราชบัญญัติสุขภาพและความปลอดภัยในการทำเหมืองแร่ถ่านหิน (The Federal Coal Mine Safety and Health Act) และ ในปี ค.ศ. 1970 ออกพระราชบัญญัติอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (The Occupational Safety and Health Act) ซึ่งทำให้มีการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน เป็นมาอย่างไร ???

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน

ประเทศไทยมีการพัฒนาการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย การให้การศึกษาและบริการวิชาการ การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพโดยวิวัฒนาการด้านการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ได้พัฒนาเป็นลำดับดังต่อไปนี้

➢ วิวัฒนาการด้านหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านแรงงาน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยสำนักจัดหางาน พ.ศ. 2475 และพระราชบัญญัติสำนักงานจัดหางานประจำท้องถิ่น พ.ศ. 2475 พร้อมกับการปรับปรุงกฎหมายด้านแรงงานและจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาบริหารให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยแผนกจัดหางาน กองทะเบียน กรมปลัดกระทรวงมหาดไทย นับเป็นหน่วยงานแรกที่มีบทบาทในการบริหารแรงงานอย่างชัดเจน

เมื่อเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 –2509) หน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านบริหารแรงงานขณะนั้นคือ กองแรงงานจึงได้รบการยกฐานะขึ้นเป็นส่วนแรงงานในปี พ.ศ. 2505 และในปี พ.ศ. 2508 ได้รับการยกฐานะเป็นกรมแรงงานภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ในการบริหารแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน การแรงงานสัมพันธ์ การพัฒนาฝีมือแรงงาน การจัดหางาน และดูแลกองทุนเงินทดแทน

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

ปี พ.ศ. 2533 ประเทศไทยได้จัดตั้งสำนักงานประกันสังคม และโอนภารกิจด้านกองทุนเงินทดแทนของกรมแรงงานให้กับสำนักงานประกันสังคมซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย

วันที่ 28 มกราคม 2535 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ยุบกรมแรงงานและจัดตั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยขึ้นใหม่ 2 หน่วยงาน คือ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทำหน้าที่ดูแล รับผิดชอบ บริหารการคุ้มครองแรงงานและการแรงงานสัมพันธ์ และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ บริหารงานการส่งเสริมการมีงานทำ ได้แก่ การพัฒนาฝีมือแรงงานและการจัดหางาน พร้อมทั้งอนุมัติในหลักการให้เตรียมดำเนินการจัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมต่อไป

การดำเนินการจัดตังกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมประสบผลสำเร็จ ในวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2536 ทำให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้เป็นส่วนราชการภายใต้สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ในวันที่ 3 ตุลาคม 2545 รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดรูปแบบการจัดโครงสร้างและปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานใหม่ให้ชัดเจน เป็นผลให้มีการปรับกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมไปเป็นกระทรวงแรงงาน โดยโอนงานด้านประชาสงเคราะห์ไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงาน

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

➢ วิวัฒนาการด้านกฎหมาย

ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติสาธารณสุขฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2477 และได้มีการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้อย่างต่อเนื่องโดยเนื้อหาสาระของกฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับการดูแลเรื่องสุขลักษณะส่วนบุคคล การดูแลชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย สุขลักษณะของอาคาร การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งการจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ

รายละเอียดของการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ เป็นดังนี้

1) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2477
2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2484
3) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2495
4) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2497
5) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2505
6) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2527
7) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
8) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

ในปี พ.ศ. 2510 ประเทศไทยได้มีการออกพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ และได้มีการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2516 ปัจจุบันได้ปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2535 ในชื่อพระราชบัญญัติวัตถุ อันตราย กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ผู้ที่ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองวัตถุอันตราย ตามกฎหมายฉบับนี้ต้องมีการขออนุญาตการดำเนินงานและต้องมีการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยในการทำงานด้วย โดยวัตถุอันตรายตามกฎหมายฉบับนี้ทั้ง 10 ประเภท ประกอบไปด้วย

1) วัตถุระเบิดได้
2) วัตถุไวไฟ
3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
4) วัตถุมีพิษ
5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
6) วัตถุกัมมันตรังสี
7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
8) วัตถุกัดกร่อน
9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง
10) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

ในปี พ.ศ. 2512 ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติโรงงานฉบับแรกขึ้น และได้มีการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงฉบับที่ 2 เมื่อปี 2518 และปรับปรุงฉบับที่ 3 เมื่อปี 2522 ฉบับปัจจุบันได้ปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2535 เนื้อหาในกฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ การควบคุมและกำกับดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายจากโรงงาน ผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องมีการดำเนินการด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ในปี พ.ศ. 2515 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการด้านการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่แท้จริง โดยกระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยทั้งหมด 15 ฉบับ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 2 (7) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515 ซึ่งประกอบด้วยประกาศกระทรวง ดังต่อไปนี้

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

1) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร

2) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม

3) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี)

4) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า

5) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (ประดาน้ำ)

6) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่อับอากาศ

7) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย

8) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยเขตก่อสร้าง

9) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่น

10) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการตอกเสาเข็ม

11) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยลิฟท์ขนส่งวัสดุชั่วคราว

12) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยนั่งร้าน

13) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่ที่มีอันตรายจากการตกจากที่สูงวัสดุ กระเด็น ตกหล่น และการพังทลาย

14) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับหม้อน้ำ

15) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

ในช่วงเวลาต่อมาปี พ.ศ. 2536 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน แยกการดูแลออกจากกระทรวงมหาดไทย เข้าสังกัดในกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในขณะนั้น ได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอีก 3 ฉบับ คือ

1) ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง คณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2) ประกาศกรมสวัสดิการและคุมครองแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์และวิธการคัดเลือกผู้แทนลูกจ้างระดับปฏิบัติการ

3) ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เรื่อง ความปลอดภัย ในการทำงานของลูกจ้าง

ทำให้ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ประเทศไทยใช้กฎหมายทั้ง 18 ฉบับนี้ในการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันกฎหมายทั้ง 18 ฉบับ ได้ทยอยถูกยกเลิกไปทีละฉบับเนื่องจากการออกกฎหมายใหม่ขึ้นมาทดแทนและตัวกฎหมายใหม่นั้นได้ประกาศยกเลิกกฎหมายฉบับเดิม

ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 กระทรวงแรงงาน ได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน 2541 ในมาตรา 3 ให้ยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 (ฉบับที่ 1)พ.ศ. 2533 รวมทั้งบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายทั้ง 18 ฉบับไม่ได้ถูกยกเลิกในทันที

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฉบับนี้ได้ออกกฎหมายลูกตามมา ได้แก่ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงประกาศกรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเพิ่มเติมทำให้กฎหมายที่ออกโดย ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ถูกยกเลิกไป กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานนี้ ได้แก่

1) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานในที่อับอากาศ พ.ศ. 2547

2) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับรังสีชนิดก่อไอออน พ.ศ. 2547

3) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสุขภาพของลูกจ้าง และส่งผลการตรวจแก่พนักงานตรวจแรงงาน พ.ศ. 2547

4) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานประดานน้ำ พ.ศ. 2548

5) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง และเสียง พ.ศ. 2549

6) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549

7) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ ด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551

8) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับเครื่องจักร ปั้นจั่น และหม้อน้ำ พ.ศ. 2552

9) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553

10) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ. 2554

7. วิวัฒนาการของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในปัจจุบัน (ต่อ)

➢ วิวัฒนาการด้านการศึกษา

ในวันที่ 8 ส.ค. 2512 มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ทำการเปิดสอนเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอาชีวอนามัย เป็นครั้งแรก และต่อมามีมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศอีกเป็นจำนวนมากได้เปิดการเรียนการสอนด้านนี้ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาของรัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ได้รับการรับรองหลักสูตรแล้วทั้งสิ้น 33 สถาบัน เพื่อพัฒนาความรู้ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งกระจายตัวเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานสู่โรงงานในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้เนื่องจากมีสถาบันการศึกษาอีกเป็นจำนวนมาก ที่ต้องการเปิดการเรียนการสอนด้านนี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุมครองแรงงาน กระทรวงแรงงานได้ออกข้อกำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ขั้นต่ำ ได้แก่ จำนวนกรอบหน่วยกิต คณาจารย์ นักศึกษา เครื่องมือ และรายชื่อวิชาในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีอะไรบ้าง ???

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. ช่วยป้องกันและควบคุมให้เกิดสภาพความปลอดภัยในการทำงาน
2. ลดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานรวมทั้งรักษาชีวิตและทรัพย์สินของลูกจ้างและนายจ้าง
3. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานให้ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม ไม่ขัดต่อหลักมนุษยธรรม
4. ช่วยลดความสูญเสียจาการทำงาน และช่วยเพิ่มผลผลิต
5. ลดรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาล และการบริการทางการแพทย์
6. ลดรายจ่ายของเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทน และรายจ่ายด้านประกันต่างๆ
7. สร้างขวัญและกำลังใจแก่พนักงาน ทำให้องค์กรรักษาแรงงานที่มีประสิทธิภาพไว้ได้
8. ได้รับเครื่องหมายรับรองมาตรฐานด้านความปลอดภัย เสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรและลดการกีดกันทางการค้า
9. ช่วยลดผลกระทบทางสังคมที่อาจตามมา หลังการประสบอันตรายจาการทำงาน

บทสรุป

การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เกิดขึ้นครั้งแรกในโลกในช่วง 400 ปีก่อนคริสตกาล โดย Hippocrates ได้ทำการได้ทำการศึกษาอันตรายของพิษตะกั่วของคนงานในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาจนถึง ค.ศ. 1700 Bernardo Ramazzini บิดาแห่งแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ (father of industrial medicine) ได้เขียนตำราเล่มแรกที่ครอบคลุมงานด้าน อาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในหนังสือที่มีชื่อว่า De Morbis Artificum Diatriba (The Diseases of Workmen) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า โรคของคนประกอบอาชีพ ในช่วงต้น ศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พยายามปรับปรุงงานด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย จนกระทั่ง ปี ค.ศ. 1970 ออกพระราชบัญญัติอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งทำให้มีการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety) หมายถึง สภาพที่สมบูรณ์ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของผู้ประกอบอาชีพทั้งมวล โดยการ ดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของคนทำงานให้ปราศจากภัยคุกคาม อันตราย และความเสี่ยงใดๆ รวมทั้ง อุบัติเหตุและโรคจากการทำงานและความปลอดภัยนอกการทำงาน พร้อมทั้งให้ผู้ใช้แรงงานอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจสังคม และจิตวิญญาณ

บทสรุป

การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย อาศัยหลักการ 3 หลักการ ในการดำเนินงาน ได้แก่ การตระหนัก (Recognition) การประเมิน (Evaluation) และ การควบคุม (Control) อันตรายจากการทำงาน

ขอบเขตของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีขอบเขตการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริม และดำรงไว้ (promotion and maintenance) การป้องกัน (prevention) การปกป้องคุ้มครอง (protection) การจัดงาน (placing) และการปรับงาน (adaptation) โดยมีความครอบคลุมของการดำเนินงาน 3 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และ ความปลอดภัยนอกงาน

คำถามท้ายบท

1. ให้นักศึกษาอธิบายวิวัฒนาการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
2. ให้นักศึกษาบอกความหมายของคำว่า “อาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety) ”
3. ให้นักศึกษาอธิบาย หลักการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
4. ให้นักศึกษาอธิบายขอบเขตของการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตามความหมาย ของ ILO และ WHO
5. ให้นักศึกษาอธิบายประโยชน์ที่ได้รบจากการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

1. เกียรติศักดิ์ บัตรสูงเนิน. เอกสารประมวลสาระวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐาน (Basic Occupational Health and Safety). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
2. วิทยา อยู่สุข. อาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยมหาวิทยาลัยมหิดล. 2544
3. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การบริหารงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยหน่วย 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 3. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2552
4. U.S. Department of Labor, Informational Booklet on Industrial Hygiene, U.S. Department of Labor Occupational Safety and Health Administration OSHA 3143 1998 (Revised)
5. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงแรงงาน, เข้าถึงข้อมูลวันที่ 3 มกราคม 2556. จาก http://www.labour.go.th
6. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. ให้ไว้ ณ วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน
7. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535. ให้ไว้ ณ วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2535 เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน
8. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. ให้ไว้ ณ วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2535 เป็นปีที่ 47 ในรัชกาลปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

9. พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2541. ให้ไว้ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 เป็นปีที่ 53 ในรัชกาลปัจจุบัน

10. พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ให้ไว้ ณ วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นปีที่ 66 ในรัชกาลปัจจุบัน. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า 5 เล่ม 128 ตอนที่ 4 ก

11. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ความเป็นมาของภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 6 ธันวาคม 2559. จาก http://phoh.ph.mahidol.ac.th

12. สำนักความปลอดภัยแรงงาน, เกณฑ์ในการพิจารณาวุฒิการศึกษาอาชีวอนามัยหรือเทียบเท่า,กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เข้าถึงข้อมูลวันที่ 6 ธันวาคม 2559. จาก http://www.oshthai.org

13. พรพิมล กองทิพย์. สุขศาสตร์อุตสาหกรรม Industrial Hygiene.ภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย. มหาวิทยาลัยมหิดล. 2545

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม